

յին իրեն լաւագոյնս ծառայել: Ինքզինքը ներկայացուց իբր մտերիմը Զուլայեցիին, անոր վերադրեց Հոռմէադաւանութիւն, ինչպէս որ Զուլայեցիին ամբաստանուած էր: Անոր վերադրեց բոլոր ցանկութիւն Հոռմ գալու եւ Հոռմէադաւանութիւնը բարձրադալակ յայտնելու: Այդ իմաստով նամակ եւ գուցէ նամակներ դրեց, հայկական շրջանակներէ Զուլայեցիի մասին եղած տեղեկութեանց մանրամասնութիւններ դործածելով, թէ առանց որոշ գիտնալու ամսաթիւեր, վերադրելով անհաւանական ուղղութիւններ, իր ըսածներուն վաւերական չափը մը տալու մտադրութիւնով պատմելով երկրորդական, անձեւ մանրամասնութիւններ: Վերջապէս աղաչելով որ իր Հոռմ գալու խնդրանքը նուիրուի իրեն Հոռմի իշխանութիւնէն:

Անգամ մը Հոռմ հասնելէ վերջ պէտք էր շարունակել ընթացքը որպէսզի Հաւատոյ Տարածման Ժողովին վարիչները զինքը շնորհագործի չընէին եւ նոյն իսկ չպատժէին խտրութենէ՝ իբր խաբեւոյ: Առաքել ստիպուեցաւ նոյն իսկ նամակ մը կեղծել Զուլայեցիին իրեն ուղղեալ, 23 Նոյեմբեր 1679ին իբր թէ գրեալ Կ. Պոլսէն: Այդ ստալոյ նամակին մասին արդէն խօսեցանք: Առաքել ստիպուեցաւ Զուլայեցիի պատմութիւնը քիչ ինչ փոխել: Այլեւս սխալ պիտի ըլլար Մոսկուայի վրայով Զուլայեցիի փախչելու ստույգութիւնը յառաջ քշել: Կապոյիսկանաւ եւ Պոմոսիւի նման վտանգաւոր սխալներ չընելու համար այս անգամ ժամանակակից Փրանսերէն աշխարհացոյց մը դործածեց, ուր դժբախտաբար չէր կրնար գիտնալ որ ԲԱԿԱՉՈՒ Հայոց ծանօթ ՊԱՇԻԱՉՈՒԽՆ է (Իմէրեթիան), ԽԱՄՍԱ չգործածուած ձեւ մըն է թէ՛ Գանձակի համար, որուն հայերը ԿէնՁէ կ'ըսէին, եւ թէ՛ Ղարաբաղի համար, որուն հայերը «Սամասյի Մելիքութիւն» չէին ըսեր այն ատեն: Ասոնք եւ շատ ուրիշ բաներ որոնց մասին ըսինք որ Առաքել չէր գիտեր երբ իր շատ վրան բաց կեղծիքը կը գրէր իբր Զուլայեցիի գրչէն ելած ինքնագիր նամակը՝ իրեն գրեալ:

Առաքել այնքան միամիտ ալ չէր որ իր նահանջը չպատրաստէր: Վենետիկէն

իր գրած նամակին ատեն իսկ, 12 Նոյեմբեր 1678, կը ջանայ ինքզինքը փրկել «արդ եթէ ընդ դէմ ըզձից մերոց (Զուլայեցիին Հոռմ գալուն մեր հաւատաւաններուն) ձախորդութիւն ինչ հանդիպցի ներել աղաչեմ իմ անարժանութեան...»: Շահեկանը այն է որ Հաւատոյ Տարածման Ժողովը ԶԻՐ ԿՐՆԱՐ ՍՏՈՒԳԵԼ Թէ Զուլայեցիին Հոռմ գալու նպատակ ունէ՞ր թէ ոչ: Զուլայեցիին ժխտական պատասխանները՝ բնական է Հաւատոյ Տարածման Ժողովը խաբել ջանացողները՝ կրնային պնդել թէ Զուլայեցիին պաշտնապահութեան եւ վախու պատճառաւ է որ ժխտական կերպով կը պատասխանէր: Մենք նոյն իսկ Զուլայեցիի ինքնագիր, անձնական նամակներէն գիտենք թէ Զուլայեցիին անհաշտ մնաց Հոռմէադաւանութեան դէմ, եւ Լեհաստանէն մինչեւ Մերձաւոր Արեւելք ամէն կերպով ջանաց պաշտպանել իր Ժողովուրդը չճարսեղներէ:

Կարեւոր կէտ մը կայ որ կ'ուզենք չեղտել: Զուլայեցիին Հոռմէադաւան Քրիստոնէութեան թշնամին կամ հալածողը չեղաւ երբեք, այլ հալածեց այն աննկարագիր հաւատադարձները, որոնք իր Ժողովուրդը պառակտելու կու գային: Զուլայեցիին ոչ մէկ կերպով հալածեց Ապարանի Հոռմէադաւան հայութիւնը որուն ծագումը մինչեւ ԺԳ. դար կ'երթայ: Իր գրիչն ու խօսքը յարգալից էր Պապական Սրբազան եկեղեցւոյն եւ աթոռին ինչպէս նաեւ անոր վեհապետներուն հանդէպ: Սակայն անհաշտ ռիակալութեամբ պայքարեցաւ չճարսեղներու դէմ որոնց ինչ արարածներ ըլլալը անոնց սկզբնաւորութիւնէն իսկ ծանօթ էր իրեն:

Մինչեւ 1679 Ապրիլ 24 Հաւատոյ Տարածման Ժողովը դեռ խաբուած է Առաքելէ: Հաւանաբար իրականութեան անդրադարձաւ, երբ 23 Նոյեմբեր 1679 թուակիր եւ իբր թէ Յակոբ Զուլայեցիէն Կ. Պոլսէն գրուած նամակին թարգմանութիւնը Առաքել Մարտ 4, 1680ին յանձնեց Ժողովին Քարտուղարին, ի Հոռմ:

Հետաքրքրական է թէ արդե՞օք Հաւատոյ Տարածման Ժողովէն չհարցուցին